

ME ELAME IMEPÄRASES MAAILMAS

ARNOLD KEYSERLING

Loeng Tartus 26. veebruaril 1990

refereerinud M. Läänemets

Meie aeg on murranguaeg. Imperialismi, natsionalismi ja kodanliku valgustuse ajastu on ümber saanud. Maailm on praegu astumas uude, ühtsuse ja planetaarse teadvuse ajastusse. Murrangut on ette valmistanud loodusteaduste areng. Einstein ja Max Blanck on täiesti muutnud loodusteaduste põhialuseid. Viimase saja aasta jooksul kogutud Teadmine peab muutuma kättesaadavaks kõigile ja tänapäeval on see võimalik. Maailma ei vii enam edasi äravalitud eliit, kellel ainuüksi on juurdepääs teadmistele. Tänapäeval võivad kõik osa saada maailmakultuurist ja sellega kaasa minna. Ida ja Lääne vastandamine on lõppenud. Meil on praegu olemas teadmised, mis võiksid igast inimesest teha geeniusi.

Tõeline ajalugu pole imperialismi ja natsionalismi ajalugu. Tõeline ajalugu on vaimu ajalugu. Me ei tohi lasta end eksitada maailmas toimuvatest katastroofidest. Need on ajaloo paratamatu kõrvalnähtus. Inimene ei lähe enne hambaarstile, kui tal hammas valutama hakkab. Niisamuti paneb ajaloos alles sotsiaalsete ja ökoloogiliste katastroofide läbielamine inimesi mõtlema vajadusele otsida uut teed.

Euroopas on olnud palju revolutsioone. Kõiki neid, kaasa arvatud päris viimasel ajal Ida-Euroopas toimunud, võib pidada bioloogilisteks revolutsioonideks -- need on suunatud kollektiivile, ühe või teise inimkoosluse (materiaalsete) elutingimuste parandamisele, enamasti mõne teise arvel; seega on siin tegemist ju bioloogilise olusvõitlusega. Kui me praegu räägime demokraatiast, peaksime selle all mõistma eelkõige vaimset demokraatiat - iga üksikisiku õigust ja vabadust mõelda nii, nagu ta soovib, ja osa saada olemasolevatest teadmistest. Loomulikult ei vähenda see vajadust inimväärsede elutingimuste järele ka materiaalses mõttes. Uuenevas maailmas peab iga inimene tundma end inimesena, vaimse olendina.

Inimese tõeline inimesekssaamine algab iseenda äratundmisest, teadmiste kogumisest iseenda kohta. Suur osa sellest teadmisest on kehaline. Kuni me ei tunne ega valda oma keha, ei pääse me ligi oma tegevusemotiividele. Kuni me ei teadvusta motiive, pole me suutelised oma elu juhtima. Keha ja meel ei ole üksteisest lahus. Inimene pole mehaaniline olend. Loodus on suunatud inimese arengule, seepärast pole enda muutmiseks sugugi tarvis teha erilisi pingutusi, tuleb vaid ära tunda looduse kulg ja sellega kaasa minna. Meie keha võivad tabada haigused. Ükski haigus pole aga midagi muud kui vale otsustus. Haigus pole katastroof, vaid abi, mille kaudu võime paremini jõuda õigete otsustusteni.

Ka kodanlik heaolu on vale otsustus. See on seisund, mis ei erguta inimest edasi minema. Kui me aga loobume edasiminekest ja enam midagi ei õpi, sureme vaimselt ammu enne kui füüsiliselt. Tänapäeval on kõigil tohutu võimalus õppida. Me ei ela materiaalse heaolu, vaid arengu nimel. Vaimne vitaalsus on inimväärsel elu põhiline eeldus. Elu on vanakssaamine. Vanadus ei ole kannatus ega pensionärisus, vaid elamise siht. Olles ise ligi 70-aastane, leiab hr. Keyserling, et ta on õnnelikum kui kunagi varem. Eelkõige sellepärast, et ta pole enam nii rumal kui 20- või 40-aastaselt. Vanaduse väärtuse tagab elamise intensiivsus. Mida vanem, seda intensiivsemalt peaks inimene elama, seda rohkem töötama. Kui inimese praktilises elus puudub intensiivsus, siis jääb ta haigeks. Nooruse eelis on see, et elus on vähem ettemääratud, rohkem on valikuvõimalusi. Vanaduse eelis on rõõm tarkusest ja võimalus kogutud teadmisi täiuslikumalt rakendada.

Uue ajastu inimest iseloomustav märksõna võiks olla s i s e m i n e ö k o l o o g i a. See on eelkõige arusaamine, et oleme loodud ühest ja samast ainekst kõigi elusolendite ja kogu maailmaga. Kõik olendid tahavad ja suudavad üksteist aidata. Inimene ei mõista seda ja hävitab maailma. See on meie kristlik pärand. Kristlane peab end maailma isandaks. Inimene aga pole seda. Loomad on meie vennad, taimed meie sõbrad. Eurooplased on selle tõe ära unustanud. Aasias ja Aafrikas teatakse seda. Peame neilt seda taas õppima.

Loodusega saab kaasa minna vaid spontaanne inimene. Spontaansus ja intuitsioon aitavad inimesel jõuda Jumalani. Jumal pole Ülim Olend, karmiilmeline habemik Kõigeväeline Issand, kes on loonud inimese enda näo järgi. Jumal on inimliku tunnetuse siht, milles inimene avastab oma loova olemuse. Loomine sarnaneb mängule. Jumal ongi mängija, humorist. Ka inimesed on oma elu mängijad. Uuel ajastul löövad läbi inimesed, kel on spontaansust ja initsiatiivi. Need, kes klammerduvad elu ja dogmade külge, ei suuda eluga tegelikult kaasa minna. Uue ajastu eelkäijad olid lillelapsed.

Maailm, kus me elame, on imeväärne ja täis lõputuid võimalusi. Inimese elu väärtus seisneb nende võimaluste äratundmises ja kasutamises. Me sünnime juhuslikus kohas ja igaühel on võimalus õppida seda, mida inimkond on juba teada saanud. Inimene võib õppida kõigilt ja kõike, kui ta vaid oskab õppida. Ka vitaalsust ja spontaansust saab õppida. Kõigepealt peaksime aga õppima tantsima. Peaksime oskama elus olla sama spontaansed kui tantsides. Elu on tants ja tants on elu.

Ajalugu pole suures osas muud kui möödalastud võimalused. Eesti on taas vabaks saamas. Et väljuda kriisiseisundist, tuleb kasutada kõiki olemasolevaid teadmisi ja kogemusi, pole sugugi tarvis püüda kramplikult järgida ainult mingit üht võimalikku arenguteed. Praegusel murranguajastul on väga tähtis, et Eesti (ja teised vabanevad rahvad) nende ees seisvaid ülikvalikke võimalusi käest ei laseks.

